

HENRYK DUDA

DZIEWIĘĆDZIESIĄTE URODZINY
DR IRENY WINKLER-LESZCZYŃSKIEJ



Dr Irena Winkler-Leszczyńska przyszła na świat 9 września 1924 roku w Warszawie¹. Nauki pobierała najpierw w Warszawie, potem w Kutnie. Gimnazjum im. Henryka Dąbrowskiego w tym mieście nie było jej dane dokończyć, ponieważ po wybuchu II wojny światowej wszystkie szkoły w Warthegau zostały zamknięte. Okupację spędziła w Warszawie, tu kontynu-

Dr hab. HENRYK DUDA – kierownik Katedry Języka Polskiego KUL; adres do korespondencji: Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Katedra Języka Polskiego, Al. Racławickie 14, 20-950 Lublin; e-mail: henryk.duda@kul.lublin.pl

¹Informacje biograficzne podaję na podstawie biogramu zamieszczonego w *Księdze pamiątkowej na 75-lecie Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego* (red. ks. M. Rusiecki, Lublin 1994, s. 487), akt personalnych w Archiwum KUL (sygn. A-930) oraz informacji uzyskanych od prof. Zenona Leszczyńskiego.

owała naukę w II Miejskim Gimnazjum i Liceum im. Jana Kochanowskiego (działającym pod przykrywką szkoły farbiarskiej)² i w czerwcu 1944 roku zdała maturę. Zaraz po wojnie, we wrześniu 1945 roku rozpoczęła studia w Uniwersytecie Łódzkim. Tu Jej mistrzami byli profesorowie Henryk Ułaszyn i Zdzisław Stieber³. Prof. Hanna Popowska-Taborska, młodsza koleżanka ze studiów w Uniwersytecie Łódzkim (rozpoczęła studia w 1948 roku), tak wspomina swoje lata studenckie i swoich łódzkich profesorów: „Jesienią 1948 roku rozpoczęłam studia polonistyczne, realizując niejako swoje zamiłowanie do lektur i pisania. Uniwersytet Łódzki dopiero powstawał. Uczyliśmy się w ciasnych pomieszczeniach przy ulicy Lindleya, gdzie mieściło się też seminarium języka polskiego. Uczył nas bardzo wówczas młody (jeszcze przed doktoratem) Karol Dejna, bardzo stary profesor Henryk Ułaszyn i (a raczej przede wszystkim) profesor Zdzisław Stieber. To językoznawcze seminarium różniło się od wszystkich pozostałych. Panowała w nim serdeczna a równocześnie prawdziwie naukowa atmosfera, daleka od ideologii, która panowała na zewnątrz”⁴. Irena Winklerówna słuchała również wykładów prof. Janusza Chmielewskiego, urodzonego w Moskwie sinologa, do 1955 roku pracującego w Uniwersytecie Łódzkim, później na UW, i uczyła się u niego języka chińskiego. Magisterium obroniła w lipcu 1950 roku na podstawie pracy pt. *Ściągnięte i nieściągnięte formy czasowników typu *bojati sę, *stojati itp. w staropolskich zabytkach i gwarach*, przygotowanej pod kierunkiem prof. Stiebera. Praca magisterska stała się podstawą artykułu pt. *Ściągnięte i nieściągnięte formy słów stać i bać się* („Język Polski” 31(1951), s. 29-32).

² O szkole i jej działalności w warunkach niemieckiej okupacji opowiada m.in. Wanda Maliszewska w Archiwum Historii Mówionej Muzeum Powstania Warszawskiego. Zob. http://ahm.1944.pl/Wanda_Maliszewska [dostęp: 7.07.2014].

³ O roli prof. Stiebera w ukształtowaniu językoznawstwa w Łodzi pisze m.in. H. Popowska-Taborska w artykule *O profesorze Zdzisławie Stieberze – twórcy łódzkiego ośrodka językoznawczego* („Rozprawy Komisji Językowej ŁTN” 49(2004), s. 25-30).

⁴ Zob. *Pani Profesor Hanna Popowska-Taborska w 2010 roku obchodzi jubileusz 80-lecia urodzin. Wywiad z Panią Prof. dr hab. Hanną Taborską*, <http://ispan.waw.pl/default/pl/homepage/91-aktualnosci/74-wywiad-z-pania-prof-dr-hab-hanna-taborska> [dostęp: 1.09.2014]. Najmłodszy z wymienionych przez prof. H. Popowską-Taborską prof. Karol Dejna urodził się 10 listopada 1911 w Wielkich Borkach koło Tarnopola, zmarł 15 kwietnia 2004 w Łodzi. Zapisał się w nauce jako wybitny znawca dialektów polskich i słowiańskich. Zob. S. Gała, *Profesor Karol Dejna (10 XI 1911-16 IV 2004)*, „Rozprawy Komisji Językowej ŁTN” 49(2004), s. 7-12; Henryk Ułaszyn – „bardzo stary profesor” – urodził się w 19 I (starego stylu) 1874 roku w miejscowości Lechaczycha niedaleko Kijowa, w studenckich latach dr Winkler-Leszczyńskiej był już po siedemdziesiątce. Prof. Zdzisław Stieber żył i działał w latach 1903-1980. O Z. Stieberze zob. m.in. J. Siatkowski, *Droga życiowa Zdzisława Stiebera*, w: *Zdzisław Stieber 1903-1980*, red. E. Rzetelska-Feleszko, Wrocław 1982, s. 9-18.

Później budowie i rozwojowi form czasownikowych w języku polskim poświęciła Autorka także artykuł *Czasowniki typu siać, grzać w polszczyźnie* („Rozprawy Komisji Językowej ŁTN” 8(1962), s. 185-196). Pracy naukowej wybijająca się młoda uczennica prof. Stiebera nie mogła jednak otrzymać, gdyż w tych latach Stieber (jako profesor niezależny nie był dobrze widziany na uczelni) nie miał żadnej możliwości zatrudnienia asystenta. „Pod koniec moich studiów – wspomina Irena Winkler-Leszczyńska – zamarzyło mu się zatrudnienie swoich studentów w zakładzie jako asystentów wolontariuszy (bez płacy i bez katalogu stałych obowiązków). Chodziło o dwie osoby: Władysława Cyrana i Irenę Winklerównę. Ponieważ profesorów językoznawców było dwóch, każdy miałby przyjąć jedną z tych osób do pomocy. W wyniku zaaranżowanego losowania Cyran trafiłby do Stiebera, Winklerówna – do Ułaszyna. Nie byłaby to wszakże jakakolwiek forma angażu na etacie asystenta” (zapisał prof. Z. Leszczyński). Ostatecznie żadna z tych osób nie otrzymała pracy w Uniwersytecie Łódzkim. Mgr Władysław Cyran pracował w studium nauczycielskim, a na Uniwersytet Łódzki wrócił po latach, przechodząc w tej uczelni wszystkie szczeble kariery uniwersyteckiej⁵. Mgr Irena Winkler natomiast otrzymała nakaz pracy w szkole na Podlasiu. Prof. Stieber wystarał się jednak dla swojej uczennicy o zgodę na pracę w Łodzi.

W 1964 roku obroniła w Uniwersytecie Warszawskim pracę doktorską pt. *Sufiksy -ity, -isty, -aty, -asty w języku polskim na tle ogólnosłowiańskim*. Promotorem pracy był również prof. Stieber, natomiast recenzentami w przewodzie doktorskim prof. Witold Taszycki i Antonina Obrebska-Jabłońska⁶. W tym samym roku praca ukazała się drukiem (Wrocław, Ossolineum). Książkę poprzedził artykuł pod tym samym tytułem („Język Polski” 43(1963), s. 65-75). Jest to największa osobno opublikowana praca dr Winkler-Leszczyńskiej. W *Przeglądzie polskich prac językoznawczych ogłoszonych drukiem w 1964* odnotował ją M. Szymczak: „Praca jest oparta na bogatym materiale zarówno historycznym jak i gwarowym. Omawiany problem jest rozpatrywany na porównawczym tle słowiańskim. Wartość pracy w dużym stopniu podnoszą dołączone mapy”⁷. Ta zdawkowa informacja, co zgodnie z konwencją w tego typu zestawieniach, w żadnej mierze nie oddaje rzeczywistej wartości pracy dr Winkler-Leszczyńskiej. Książka jest bowiem często

⁵ Autor m.in. książek: *Gwary polskie w okolicach Siedlec* (1960), *Przysłowki polskie. Budowa słowotwórcza* (1967), *Tendencje słowotwórcze w gwarach polskich* (1977).

⁶ Zob. „Roczniki Uniwersytetu Warszawskiego” 5(1964), z. 1, s. 94.

⁷ „Poradnik Językowy” 1965, z. 5, s. 215.

cytowana aż do lat ostatnich, nie tylko w wydawnictwach krajowych⁸. Bardzo pozytywną ocenę wystawił jej J. Reichan. W artykule *Słowotwórstwo gwar Polski zachodniej*⁹ zestawił on listę prac, które „okazały się szczególnie przydatne” przy jego opracowywaniu i tak ocenia niektóre z nich: „[...] jeśli zaś chodzi o artykuły Krei, Popowskiej-Taborskiej i książkę Winkler-Leszczyńskiej, to są to z n a k o m i t e s t u d i a [podkr. moje – H. D.], dostarczające autorowi referatu bardzo cennych argumentów popierających jego tezy”¹⁰. W ostatnim czasie obficie korzysta z ustaleń dr Winkler-Leszczyńskiej (obok m.in. K. Dejny, A. Obrębskiej-Jabłońskiej, J. Reichana) Natalija Aleksandrowna Snigirowa w swoim studium o rzeczownikach z sufiksami *-ista // -ysta* i *-isty // -ysty* pt. *Реализация флексийно-словообразовательной модели на -ista / -ysta, -isty / -ysty в польском и белорусском языках*¹¹.

Po studiach – jak już wiemy – mgr Winkler, dzięki staraniom prof. Stiebera, zaczęła pracę w Łodzi. Najpierw krótko pracowała w szkole (II Szkoła Ogólnokształcąca TPD), później podjęła pracę w Miejskiej Bibliotece Publicznej im. Ludwika Waryńskiego. Już wkrótce poprzez wtedy jeszcze doktora Jerzego Starnawskiego¹² i z pozytywną opinią swojego łódzkiego mistrza pojawiła się w Lublinie. W Katolickim Uniwersytecie Lubelskim pracowała w latach 1951-1954 oraz od 1967 do 1997 roku (od przejścia na emeryturę w 1989 roku prowadziła zajęcia zleczone dla studentów filologii polskiej). W latach 1954-1967 pracowała w Pracowni Atlasu i Słownika Gwar Polskich

⁸ Zob. np. K. Kleśczowa, *Staropolskie derywaty przymiotnikowe i ich perspektywiczna ewolucja*, Katowice 2003, s. 91, 94; S. Gala, *Autonomiczna czy suplementarna rola słowotwórstwa w definiowaniu gwar*, „Rozprawy Komisji Językowej ŁTN” 50(2005), s. 48; Э.А. Балалыкина, *История русских аффиктивных морфем на Балто-славянском фоне*, w: *Сопоставительная филология и полилингвизм*, под общей редакцией А.А. Аминовой, Казань 2003, с. 51-58; I. Jaros, *Słowotwórstwo na zajęciach z dialektologii polskiej*, w: *Новые явления в славянском словообразовании: система и функционирование: Доклады XI Международной научной конференции Комиссии по славянскому словообразованию при Международном комитете славистов*, под ред. проф. Е. В. Петрухиной, Москва 2010, с. 139-140. To samo w „Rozprawach Komisji Językowej ŁTN” 54(2009), s. 77-85; H. Synowiec, *Śląska ojczyzna polszczyzna z perspektywy edukacyjnej*, Katowice 2013, s. 105, 110; Z. Gałęcki, *Studia z leksykologii regionalnej i gwarowej*, Lublin 2014, s. 28, 169.

⁹ *Poznańskie Studia Językoznawcze I*, red. Z. Krążyńska Z. Zagórski, Poznań 1996, s. 53-58.

¹⁰ Tamże, s. 54-55.

¹¹ „Yearbook of Eastern European Studies” 2013, nr 2, s. 198-213.

¹² Prof. dr hab. Jerzy Starnawski, ur. 27 II. 1922 r. w Guzówce, zm. 9 listopada 2012 r. w Łodzi, absolwent KUL (1948) i pracownik tej uczelni w latach 1950-1964, później profesor Uniwersytetu Łódzkiego. Historyk literatury polskiej i polsko-łacińskiej zwłaszcza epoki Renesansu. Rozprawę doktorską *Słowacki – epistolograf* obronił w grudniu 1949. Zob. M. Wichowa, *Jerzy Starnawski (27 II 1922-9 XI 2012)*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Litteraria Polonica” 2012, nr 4 (18), s. 223-229.

Zakładu Językoznawstwa PAN w Krakowie (obecnie Instytut Języka Polskiego PAN) u prof. Kazimierza Nitscha. Tam zajmowała się opracowywaniem materiałów i przygotowaniem map do *Małego atlasu gwar polskich* (dalej MAGP). Dzieło w XIII tomach ukazało się w latach 1957-1970¹³, a zespół, który je przygotował, otrzymał w lipcu 1972 roku Nagrodę Państwową I Stopnia w dziedzinie nauk społecznych¹⁴.

Udział dr Winkler-Leszczyńskiej w powstaniu MAGP najprościej ustalić, przeglądając indeksy do poszczególnych tomów tego dzieła. Na przykład w tomie pierwszym (Wrocław 1957) Jej autorstwa są mapy odnoszące się do słownictwa związanego z budową wozu drewnianego, które sam jeszcze dobrze znam z gospodarstwa moich rodziców (Zendek k. Siewierza na pograniczu Małopolski i Śląska), choć dziś w mojej rodzinnej wsi takich wozów już prawie nie ma, a młodsze pokolenie tego słownictwa z pewnością nie zna: nr 25 (*próg*), 26 (*nasad*), 27 (*kierownik*), 28 (*rozwora*), 29 (*podejma*), 30 (*śnice przednie*), 31 (*śnice tylne*), komentarze do map znajdują się na s. 30-96 części drugiej tego tomu. W tym miejscu trzeba szczególnie podkreślić, że zebrane razem z wszystkich tomów MAGP mapy i komentarze autorstwa dr Ireny Winkler-Leszczyńskiej złożyłyby się na sporych rozmiarów i na wysokim poziomie merytorycznym książkę.

Mały atlas gwar polskich umożliwił badania geografii i historii różnych zjawisk językowych wykraczających poza granice jednego języka oraz okazał się, przynajmniej do czasu reformy studiów polonistycznych, z których zniknęła albo została bardzo ograniczona dialektologia, gramatyka historyczna i historia języka, bardzo przydatny dydaktycznie, co podkreślał Zenon Leszczyński, niegdysiejszy uczestnik lubelskich wypraw dialektologicznych (będzie o nich mowa w dalszej części tego artykułu), a później członek Zespołu opracowującego MAGP¹⁵. Ogromny wkład badawczy członków zespołu, choć doceniony wspomnianą już wyżej Nagrodą Państwową, pozytywnymi recenzjami dzieła i opinią środowiska – zawsze dobrą – o autorach i ich dziele, nie dał jednak członkom zespołu stopni naukowych. Tak również należy spojrzeć na sprawę dr Winkler-Leszczyńskiej. Ceniona w środowisku nie tylko za sam *Atlas*, nagradzana i odznaczana (w 1978 roku otrzymała Złoty Krzyż Zasługi za

¹³ O tym i innych opracowaniach z zakresu geografii lingwistycznej zob.: J. Reichan, K. Woźniak, *Polskie atlasy dialektologiczne i etnograficzne*, Kraków 2004. O MAGP na stronach 16-20.

¹⁴ Przyznanie nagrody odnotowała ówczesna prasa. Zob. np. „Miesięcznik Literacki” 7(1972), nr 9 (73), s. 141.

¹⁵ Zob. Z. Leszczyński, *Cu privire la «micul» atlas al graiurilor Polone*, „Romanoslavica” 17(1972), s. 369.

20 lat nienagannej pracy pedagogicznej) nie zajęła wysokiej pozycji w oficjalnej, urzędowej hierarchii naukowej, nie miała okazji wypromować „swoich” doktorów ani kierować zespołami badawczymi i instytucjami naukowymi.

Odnotować trzeba w tym kontekście udział dr Winkler-Leszczyńskiej w jeszcze jednym ważnym zbiorowym przedsięwzięciu naukowym – pracach nad *Słownikiem gwar polskich PAN*¹⁶. Podług spisu źródeł rękopiśmiennych do tego dzieła¹⁷ zebrała ona materiały gwarowe z kilku miejscowości: Białka radz-podl, Chomęciska Duże zam (wspólnie z W. Górnym), Jezierna tom-lub, Lubatowa kroś, Nadwitnie-Radzyń Podlaski, Nowe Brusno lubacz, Obsza bił (wspólnie z Z. Leszczyńskim), Płazów lubacz, Suchowola zam (wspólnie z Z. Leszczyńskim), Żuki biał-podl gm Tuczna. Jest to przeważnie materiał gwarowy zebrany podczas wspomnianych wcześniej wypraw dialektologicznych w latach 1952-1954, uzupełniany później w latach sześćdziesiątych. Zbieranie materiałów gwarowych nie jest proste, wymaga bowiem dużej wiedzy teoretycznej z zakresu lingwistyki, wiedzy o zasadach zbierania danych językowych i ich opracowywania, a wreszcie umiejętności praktycznych (rozpoznanie gwarowych głosek, dostrzegania cech gwarowych na każdym poziomie języka). Z informacji podawanych w przywołanym powyżej spisie źródeł rękopiśmiennych trudno sobie wyrobić zdanie, o wkładzie dr Winkler-Leszczyńskiej w to dzieło. Procentowo jest on nieznaczący – materiały zbierało kilkadziesiąt osób w kilkuset miejscowościach w Polsce. Ci, którzy mieli okazję poznać osobiście dr Winkler-Leszczyńską, słuchać jej wykładów, poznać prace drukowane, nie będą mieć wątpliwości, że jest to jednak wkład merytorycznie bardzo istotny. W drugiej połowie lat siedemdziesiątych natomiast – jak wynika z dosyć ogólnej informacji w aktach personalnych dr Winkler-Leszczyńskiej w Archiwum KUL – brała ona udział w przygotowaniu materiału językowego kaszubskiego (z dzieł Friedricha Lorentza) do potrzeb powstającego słownika.

¹⁶ Ukazuje się od 1977 r., jednak prace nad powstaniem słownika zaczęły się o wiele wcześniej. K. Nitsch nie tylko był autorem krytycznej recenzji wydanego w latach 1901-1907 *Słownika gwar polskich* Jana Karłowicza („Rocznik Sławistyczny” 4(1911), s. 199-243, przedruk w: K. N i t s c h, *Wybór pism polonistycznych*, t. IV: *Pisma dialektologiczne*, Wrocław-Kraków 1958, s. 195-225), lecz także faktycznie na początku XX w. zainicjował prace nad tym jeszcze niedokończonym dziełem leksykografii gwarowej i w znacznej mierze wpłynął na jego kształt. Pierwszym redaktorem opublikowanych tomów słownika był natomiast M. Karaś. Zob. H. K a r a ś, *Polska leksykologia gwarowa*, Warszawa 2011, s. 111-116.

¹⁷ *Słownik gwar polskich*, oprac. przez Zakład Dialektologii Polskiej Instytutu Języka Polskiego PAN w Krakowie pod kierunkiem M. Karasia. Źródła, Wrocław 1977, s. 110-150. Lokalizacja miejscowości i skróty według tego spisu.

Tu zwróćmy jeszcze uwagę na niewielki, ale metodycznie i programowo ważny artykuł pt. *W sprawie mapowania faktów językowych* („Język Polski” 36(1956), s. 173-178). W „Języku Polskim” opublikowała I. Winkler-Leszczyńska jeszcze teksty gwarowe z Suchowoli k. Zamościa (t. 40(1960), s. 305-306, wspólnie z Z. Leszczyńskim). Materiały gwarowe Irena Winkler-Leszczyńska zbierała od bardzo dawna. W początku lat pięćdziesiątych prof. Kazimierz Nitsch – jak wspomina prof. Z. Leszczyński – powierzył opiekę nad gromadzeniem materiałów gwarowych do *Małego atlasu gwar polskich* z terenu z Lubelszczyzny prof. Tadeuszowi Brajerskiemu. Spośród pracowników Katedry Języka Polskiego KUL eksploratorami miały zostać trzy osoby: prof. Tadeusz Brajerski, dr Bronisława Lindert i mgr Irena Winkler. Dr Lindert wycofała się z tego przedsięwzięcia. Później zebrała materiały tylko ze Spiczyna, położonego w sąsiedztwie Kijan, w których mieszkała. Prof. Brajerski i mgr Winklerówna rozdzielili między siebie planowane punkty terenowe do eksploracji. W wyprawach dialektologicznych uczestniczyli także studenci z Sekcji Językoznawczej Koła Polonistów Studentów KUL. Z Ireną Winkler wyjeżdżali w teren dwaj studenci: Bogusław Kreja i (częściej, bo także w trakcie sprawdzania) Zenon Leszczyński, przyszły badacz języka polskiego i jego dialektów, prof. i kierownik Katedry Języka Polskiego KUL, w ostatnich latach przed emeryturą prof. Uniwersytetu w Białymstoku¹⁸, który później stał się towarzyszem życia mgr Ireny Winkler i po którym przyjęła nazwisko. „Niebawem zaczęły się – pisze o czasie swoich studiów w KUL prof. Zenon Leszczyński, w tym czasie już po drugim roku polonistyki – wyprawy dialektologiczne, za które odpowiadali w Lublinie profesor Tadeusz Brajerski i magister Irena Winklerówna, zabierający ze sobą na zapisywanie gwar grupę kilkorga studentów. Celem tych wypraw było gromadzenie materiału do atlasu gwar polskich, a jego opracowaniem kierował daleki Kazimierz Nitsch”¹⁹.

Wszyscy, którym dane było uczestniczyć w tych wyprawach, a także później aż prawie do końca XX wieku słuchać wykładów dr Ireny Winkler-Leszczyńskiej, podkreślają Jej zdolności pedagogiczne i talent dydaktyczny. Wśród Jej wychowanków było wielu późniejszych profesorów, z naj-

¹⁸ Sylwetkę prof. Leszczyńskiego przedstawiła Agnieszka Karolczuk w artykule pt. *Słowo o Jubilacie* („Roczniki Humanistyczne” 49-50(2001-2002), s. 5-7). Bibliografię jego prac do roku 2002 zestawili Agnieszka Karolczuk i Zygmunt Gałecki (tamże, s. 9-22).

¹⁹ *Kazimierz Nitsch z daleka i z bliska*, w: *Studia dialektologiczne IV*, red. H. Kurek, A. Tyrpa i J. Wronicz, Kraków 2010, s. 36. O tych wyprawach Z. Leszczyński pisze też we wspomnieniowym artykule pt. *Prof. Tadeusz Brajerski* („Gazeta Stołeczna” [dodatek do „Gazety Wyborczej”], 5-6 IV 2014, s. 12). Tekst powstał we współpracy z Ireną Winkler-Leszczyńską.

starszych wymienić tu trzeba prof. Michała Łesiowa, slawistę, znawcę języka ukraińskiego i jego gwar, prof. UMCS w Lublinie, później także na slawistyce KUL²⁰, który – jak wspominają Państwo Leszczyńscy odbitkę pierwszego artykułu – zadedykował „Pani Irenie, Przewodniczce w Krainie Jerów”. Z młodszych uczniem dr Winkler-Leszczczyńskiej był m.in. prof. Ireneusz Bobrowski, były dyrektor Instytutu Języka Polskiego PAN w Krakowie, tego samego w którym wcześniej, w latach 1954-1967 dr Winkler-Leszczczyńska pracowała, obecnie prof. UJ, następca Baudouina de Courtenay na katedrze uniwersyteckiej, który przecież jest założycielem kulowskiej lingwistyki²¹, dr Zygmunt Gałęcki, wśród innych prac m.in. autor świeżej książki *Studia z leksykologii regionalnej i gwarowej* (Lublin 2014), który zapowiada wydanie wyboru prac dr Winkler-Leszczczyńskiej w postaci osobnej książki, dr Agnieszka Karolczuk, znawca polszczyzny współczesnej oraz teoretyk i praktyk nauczania języka polskiego jako obcego, wreszcie najmłodsze niemłode już pokolenie kulowskich językoznawców (dr Natalia Sosnowska, dr Magdalena Smoleń-Wawrzusiszyn, dr Małgorzata Nowak-Barcińska). Dr Irena Winkler-Leszczczyńska wśród swoich uczniów wspomina także prof. Stefana Nieznanowskiego, badacza literatury staropolskiej, oraz Juliusza Burskiego (1933-1990), reżysera radiowego, telewizyjnego i filmowego oraz scenarzystę i pedagoga. W czasie studiów, na pierwszym roku obaj wyróżniali się, biorąc czynny udział w ćwiczeniach ses: zadawali bardzo sensowne pytania, ale poszli inną drogą. Uczniem dr Ireny Winkler-Leszczczyńskiej jest także wieloletni i zasłużony redaktor Towarzystwa Naukowego KUL, opracowujący zeszyt językoznawczy „Roczników Humanistycznych” i wiele innych publikacji, mgr Andrzej Podgórski.

Wielki wpływ „Pani Irena”²² miała także na członków Sekcji Językoznawczej Koła Polonistów Studentów KUL. Należeli do tego kręgu m.in. przed-

²⁰ O prof. Łesiowie zob. m.in.: M. Borciuch, M. Jastrzębski, *Prof. dr hab. Michał Łesioń – Jubileusz 80-lecia urodzin*, „Biuletyn Informacyjny – Polska Akademia Nauk. Oddział w Lublinie” 15(2010), s. 17-20. Internet: http://www.pan-ol.lublin.pl/wydawnictwa/Biul15/prezentacje_4.pdf [dostęp 8.08.2014]. Biogram m.in. w: *Ukrajńska mowa. Encyklopedia*, kom. red. V.M. Rusaniwskyj i in., wyd. 2, Kijów 2004, s. 311.

²¹ O początkach lingwistyki w KUL, zob. m.in.: Z. Leszczyński, *Okruchy z dziejów językoznawstwa w KUL*, „Przegląd Uniwersytecki KUL” 7(1995), nr 3, s. 14-17; W. Makarski, *Językoznawstwo na filologii polskiej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II*, w: *Nasi Mistrzowie. Z dziejów językoznawstwa polonistycznego w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim*, red. Z. Gałęcki, Lublin 2012, s. 15-28.

²² Takiej, w tamtych latach poufałej formy adresatywnej, używają autorzy tekstów opublikowanych w „Pracach Sekcji Językoznawczej”. Zob. Z. Leszczyński, *Wspomnienia z wypadów dialektologicznych. Zamiast kroniki*, „Prace Sekcji Językoznawczej” 1(1954), s. 9-13;

wcześniej zmarły śp. Wojciech Górny, śp. prof. Bogusław Kreja (po latach zakończył uniwersytecką karierę w Gdańsku)²³, prof. Michał Łesiów oraz prof. Zenon Leszczyński.

Dr Irenie Winkler-Leszczyńskiej lubelscy uczniowie i współpracownicy – gorąco dziękują „za pracę na naszej polonistyce, za trud dydaktyczny, za serdeczne, ciepłe kontakty ze współpracownikami Katedry i całej polonistyki oraz za niezrównane pod względem kulinarnym i towarzyskim imieninowe przyjęcia”²⁴.

Zanim przejdziemy do podsumowania, odnotujmy jeszcze jeden rodzaj aktywności naukowej dr Ireny Winkler-Leszczyńskiej – współpracę z „Rocznikiem Sławistycznym”. Czasopismo od początku w 1908 roku do roku 1992 (t. XLVIII)²⁵ drukowało adnotowaną bibliografię językoznawstwa słowiańskiego. Dr Winkler-Leszczyńska współpracowała z tym działem pisma od roku 1965 (t. XXV) przez kilka dziesięcioleci, co redakcja każdorazowo skrupulatnie odnotowywała w wykazie współpracowników.

W 1996 roku ukazała się książka K. Handke, H. Popowskiej-Taborskiej i I. Galsterowej *Nie dajmy zginąć słowom. Rzecz o odchodzącym słownictwie*. Praca powstała na podstawie ankiet. Wśród osób, które odpowiedziały na ankietę znalazła się także dr Winkler-Leszczyńska. Jej ujawnione na początku tego wspomnieniowego artykułu dane osobowe pozwalają zidentyfikować ją jako osobę nr 43 (zob. s. 28). Dr Winkler-Leszczyńska wskazała m.in. takie ginące słowa *adamaszek*, *akuszerka*, *alpaga*, *angielka*²⁶, *aptekarz*, by poprzestać na przykładach na literę *a*.

M. Ł e s i ó w, *Moja pierwsza wyprawa dialektologiczna*, tamże, s. 13-16. O okolicznościach powstania tego studenckiego czasopisma zob.: L e s z c z y Ń s k i, *Kazimierz Nitsch z daleka i z bliska*, s. 38-39.

²³ O swoich studiach w KUL prof. Kreja bardzo ciepło i serdecznie opowiada we wspomnieniowym tekście pt. *Kurykuł mojego życia* (w: *W świecie słów i znaczeń. Księga pamiątkowa dedykowana Profesorowi Bogusławowi Krei*, red. J. Maćkiewicz i E. Rogowska, Gdańsk 2001, s. 9-52).

²⁴ M a k a r s k i, *Językoznawstwo na filologii polskiej*, s. 22.

²⁵ „Przegląd bibliograficzny szybko zdobył międzynarodowe uznanie, stając się najobszerniejszym źródłem informacji o dokumentach z zakresu językoznawstwa sławistycznego. Powoli rozrastał się objętościowo, ewoluując od działu bibliograficznego w „Roczniku Sławistycznym” (w 1. tomie obejmował 271 pozycji) do oddzielnego woluminu, jako część druga „Rocznika Sławistycznego” (ostatni, wydany w 1992 r. *Przegląd za rok 1981* zawierał 5766 pozycji)”. Zob. *Historia bibliografii [Bibliograficzna baza danych światowego językoznawstwa sławistycznego ISybislaw]* <http://www.isybislaw.ispan.waw.pl/start/historia.html> [dostęp: 7.07.2014].

²⁶ *Angielka* w znaczeniu ‘bułka’, na które wskazuje dr Winkler-Leszczyńska, to chyba regionalizm łódzki. Bardzo mnie ta nazwa dziwiła, gdy zaczynałem moje studia w Łodzi, bo w moich stronach rodzinnych (okolice Siewierza) taką bułkę nazywało się *francuzem*. Gdy po

Dorobek dr Winkler-Leszczyńskiej ukryty jest w *Małym atlasie gwar polskich*, tego *opus magnum* dialektologii polskiej XX wieku²⁷. Poza mapami i komentarzami do nich napisała i opublikowała niewiele innych prac. Wszystkie one, tak jak i sam *Atlas*, zachowują swoją odkrywcość po dziś dzień, o czym świadczą odwołania w najnowszej literaturze lingwistycznej. Największym jej osiągnięciem są jednak – a piszę to z perspektywy naszego kulowskiego podwórka – Jej uczniowie, w których zaszczepiła miłość i do języka polskiego, i do lingwistyki.

Obecni i byli P.T. Pracownicy Katedry Języka Polskiego KUL, uczniowie i współpracownicy dziękują Drogiej Jubilatce za wszystko, co od niej otrzymali, i życzą jeszcze wielu lat życia w zdrowiu i pogodzie ducha. Ad multos annos!

trzech semestrach w roku akad. 1983/84 przenieśliem się z Łodzi na polonistykę na KUL, musiałem się nauczyć, że ani to *angielka*, ani *francuz*, bo w Lublinie jest to *parówka*. Internet podpowiada, że ten rodzaj pieczywa ma jeszcze inne nazwy, m.in. *weka* (w Krakowie), *kawiorka* lub *kawiarka* (w Poznaniu) itp.

²⁷ Zdawano sobie z tego sprawę już w momencie ukończenia dzieła. „MAGP представляет собою капитальное исследование говоров польского языка. Польские диалектологи сказали новое слово в теории и практике диалектографии, их опыт во многом получителен. MAGP войдет в золотой фонд полонистыки и славистики вообще.” – pisał w recenzji *Małego atlasu gwar polskich* I.O. Dzendzeliwśkij („Вопросы Языкознания” 22(1973), s. 138).